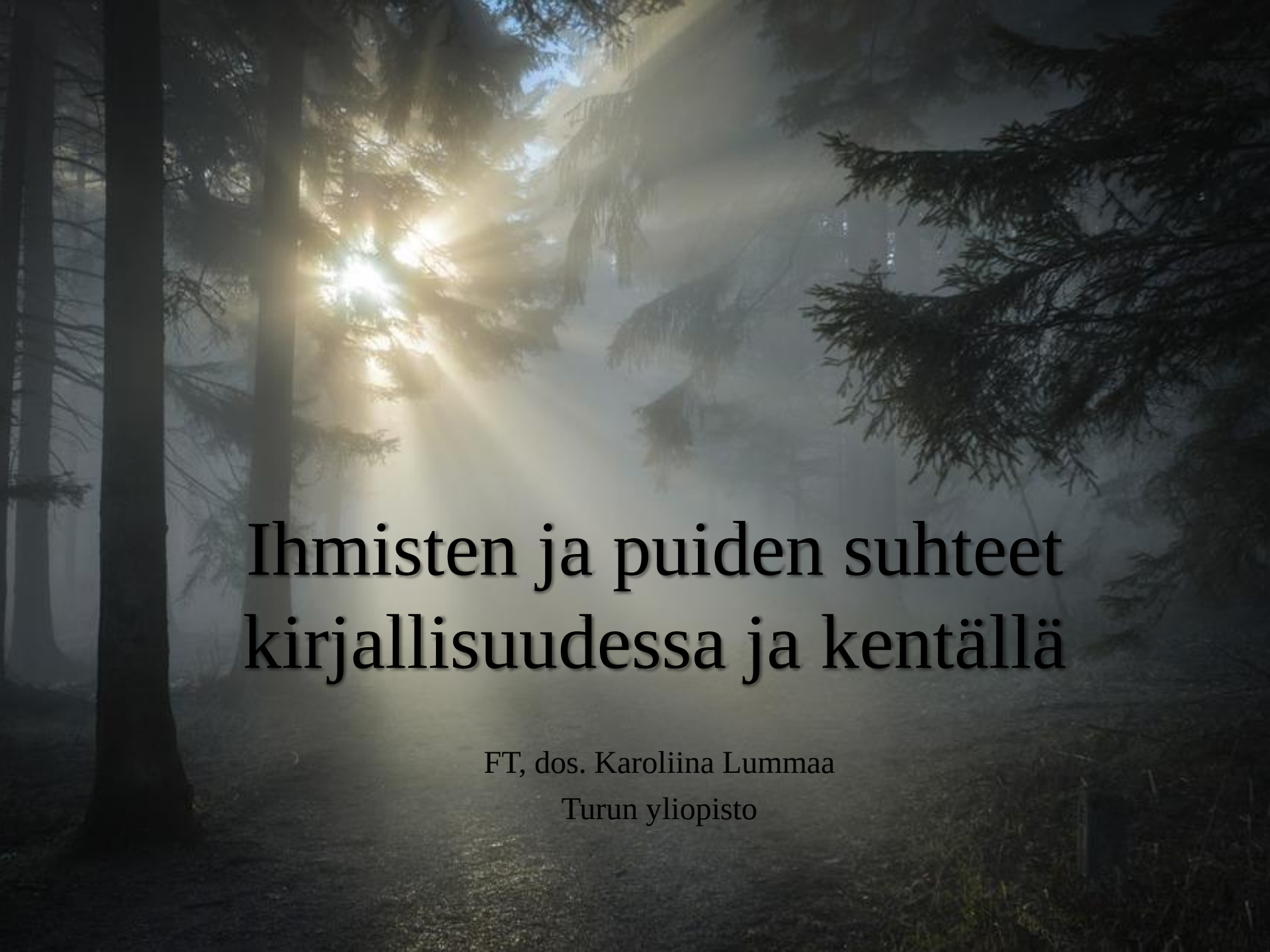

A misty forest scene with sunlight filtering through the trees. The sun is low in the sky, creating a warm, golden glow that illuminates the mist and the silhouettes of the evergreen trees. The light rays are visible, creating a dramatic and atmospheric effect. The trees are dark and dense, with their branches reaching out into the misty air. The overall mood is serene and somewhat mysterious.

Ihmisten ja puiden suhteet kirjallisuudessa ja kentällä

FT, dos. Karoliina Lummaa
Turun yliopisto

- Aiemmat tutkimukset suomalaisesta linturunoudesta ja ympäristöongelmien kulttuurisista esityksistä
- Tämänhetkinen oma tutkimus (TIAS): metsien kulttuuriset merkitykset nykytaiteessa ja luonnontieteessä
- Esitys perustuu Puut lähellämme -tutkimushankkeeseen

Puut lähellämme -hanke

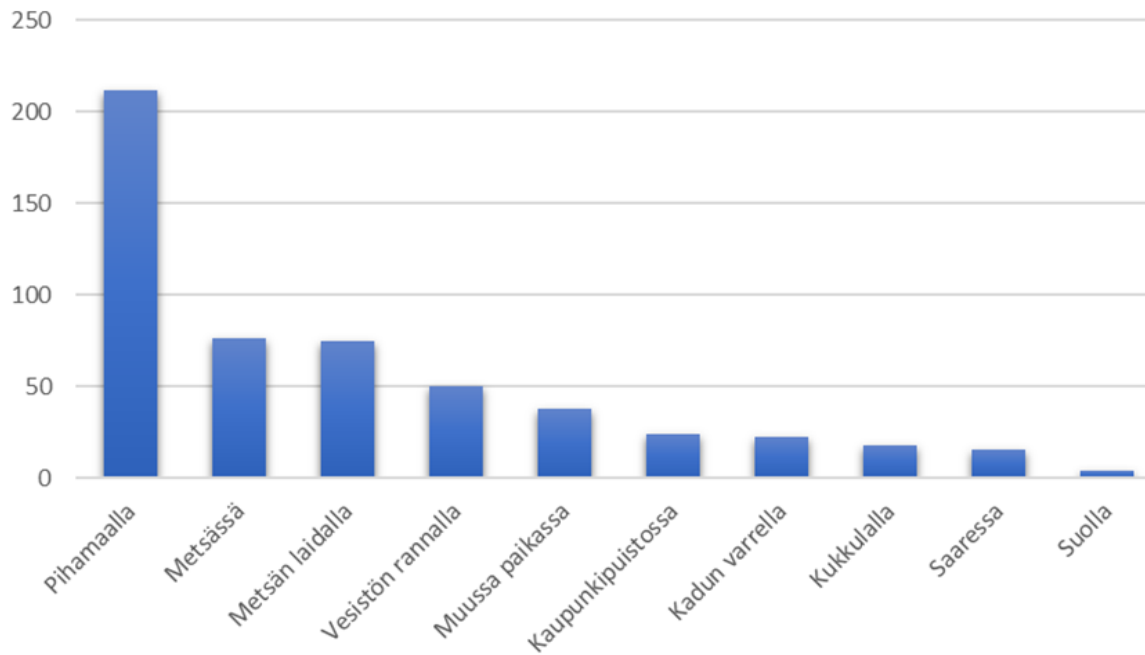
- Tutkimus ihmisten puusuhteista ja puille annetuista merkityksistä Suomessa; verrokkiaineisto Hollannista
 - Tutkimusryhmä: johtaja metsämaantieteen professori Eeva-Stiina Tuittila (UEF), tohtoriopiskelija, kulttuuriantropologi Kaisa Vainio (UEF), tutkijatohtori, kasviekologi Aino Korrensalo (UEF), kasviekologian yliopistolehtori Juul Limpens (Wageningen), professori emerita, kirjallisuudentutkija Lea Rojola (TY); äänitaiteilija Kalle Hamm ja Band of Weeds (Olli Aarni, Lauri Ainala, Hermann Keko), valokuvaaja Sakari Piippo
- Aineistot: verkkokysely, haastattelut, kaunokirjallinen aineisto
- Menetelmät: monimuuttuja-analyysi (ihmisten ja puiden ominaisuuksien yhteisvaihtelu), ekokriittinen temaattinen analyysi; tutkimustulosten tulkinnassa ja esityksessä ääni- ja valokuvataiteen menetelmät

Verkkokysely syyskuu 2019 – tammikuu 2020

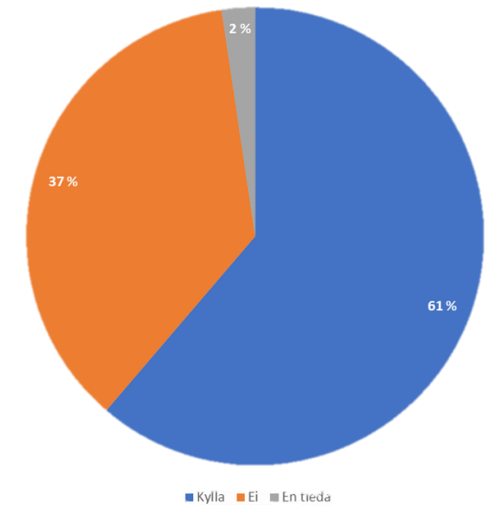
- *Pitävätkö tietynlaiset ihmiset tietynlaisista puista?*
- Kyselyssä selvitettiin ihmisten taustoja, elinympäristöä, puihin ja metsään liittyviä tapoja, mieltymyksiä ja ajatuksia sekä lempipuiden ominaisuuksia ja historiaa
- Vastauksia 1 758
- Yhteyksiä ”ihmistyyppien” ja ”puutyyppien” välillä on löydettävissä

Omistaminen

Millaisessa maisemassa puu sijaitsee?

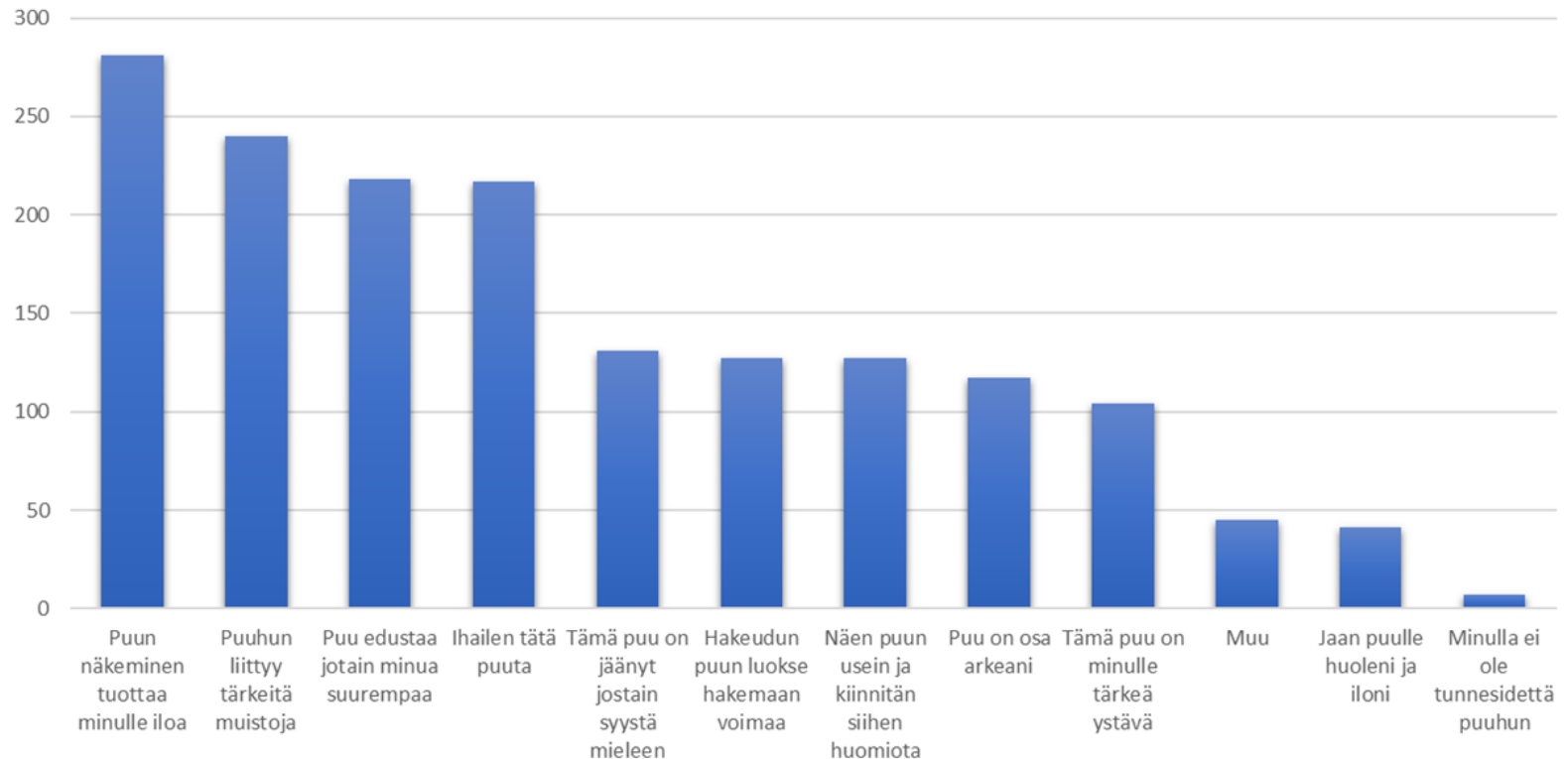

Omistatko itse tai omistaako läheisesi tämän puun?

Ilo, muistot, itseään suuremman läsnäolo

Millainen tunneside sinulla on tähän tiettyyn puuhun?

Kerrotut merkitykset

- Kyselyssä ihmiset kertoivat puistaan seikkaperäisesti ja tunteellisesti
 - lapsuuden muistot, suvun historia, istuttajan merkityksellisyys; puu paikantajana
 - puun tuntu, tuoksu, koko, ulkonäkö, korkea ikä
 - puun pysyvyys, suojaavuus, turvallisuus; puu eläinten kotina
 - puun energia, henki, viisaus
- Puihin tunnetaan sisaruutta, ne ovat henkinen ja hengellinenkin tuki, ja ne edustavat sukupolvien jatkumoa sekä ihmisten välisenä että ihmisten ja ei-ihmisten välisenä

Puut runoudessa

- Lajienvälinen kumppanuus ja sisaruus, ylisukupolvisuus sekä henkiset, hengelliset ja tietoon liittyvät merkitykset keskeisiä myös suomalaisen runouden puissa

Jumalan tammi

[--]

Tarinoi Jumalan tammi:

”Olen toiminnan tohina
kaaoksessa kaikkeuden;
kohtalon kohina olen
puhki ihmisten povien;
olen pauke maan pajassa,
humu ilman huonehessa;
kuurot kuulevat minua,
kuulevaiset eivät kuule.”

Kysyn sykkivin sydämin:

”Ja mitäpä minulle huout?”

Julistaa Jumalan tammi:

”Humisen huolia sinulle,
surun annan aateluutta,
vaivan kalvavan vakautta,
ylevyyttä ylhän tuskan;
kynnän otsasi vakoihin,
sielusi enemmän kynnän,
panen paadet hartioille,
käsken nuorna kärsimähän.
”

[--]

Eino

Leino: *Kangastuksia*, 1902

Vihreää sukua

Vaan milloin erkanin sisaristani puista,
milloin vihreä sukuni
työnsi minut joukostansa.

Sivelen hellytellen
sisarieni ruskeita polvia,
silitän kiiltävää pihkatukkaa,
kun ne kaulakkain sylikkään
laulavat huojuvat.

Minun puoleeni ne eivät katso,
minua ne eivät muista,
minut on sukuni rinnoiltansa vieroittanut.

Mutta selkäni asetan niitten varren mukaan,
jalkani asetan niinkuin ne juurensa maahan,
käteni nostan niinkuin ne oksansa nostavat
Ja jatkan matkaa toisten kulkijain kanssa.

[--]

Marja-Liisa Vartio: *Häät*, 1952

Veljeys

Männynrungosta irronnut kuorenhile
käden iholla,
ei lämmin, ei kylmä mutta tuore
kuin tekijän taltanterästä
juuri irronnut.

Käsi ei liikahda ei kuorenhile,
hyvin etäiset
ovat viestit toisesta toiseen,
mutta hetken on iho hilettä,
kaarna ryppyisen käden nahkaa.

Iäkäs puu, ihminen, kohtaavat,
kumartavat toisilleen.

Viljo Kajava: *Jäähyväiset eiliselle*, 1982

Tuskin hän oli lähtenyt

kun ovi aukeni

sylintäydeltä,

Ja ääni oli tuttu

sukutalosta, maalta,

"isäsi niin piti kirsikankukista".

Silloin näin ne kukat auki,

ne katsoivat häntä.

Mirkka Rekola: *Valekuun reitti*, 2004

Männyt, kristallipakkanen,
totuus.

Totuus niin paljon tuuheampi
kuin nuorena tiesin.
Ei mikään ylihuominen mistelinoksa
löydettäväksi sankarillisen etsinnän palkintona
vaan metsä puineen päivineen.
Koko puu
joka neulaskärkeä myöten täynnä kuolemaa,
elämää,
ja onko sillä vielä jokin kolmas nimi?
Ikuisuutta? Invarianssia? Ydintä. Levollisuutta.
Männyt, kristallipakkanen,
ja mitä minä tiedän totuudesta?
Kylmä tuntuu. Näen männyt.

Lassi Nummi: *Maailma, yhä*, 1988

Kirjallisuudentutkijana ”kentällä”

- Puiden merkitykset kirjallisuudessa ja kokemuksissa: miten tutkia näitä yhdessä/näiden yhteyksiä?
 - jaettu kuvasto, retoriikka, diskurssit
 - puusuhteet ja niiden merkitykset kulttuurisena varantona
 - puiden toimijuus (pysyvyys, hidas kasvu, koko ja pystysuoruus, vuodenaikojen vaikutus olomuotoon ja toimintaan – ainekset kaltaisuuden ja vertaisuuden kokemuksille mutta myös kokemukseen ihmisen pienuudesta ja väliaikaisuudesta suhteessa puihin...)

Aineistojen erot – ongelma...

- Onko kaunokirjallisuuden ja kysely- ja haastatteluaineistojen yhteyksien (tai jopa syy-seuraussuhteiden) pohtimiselle vaihtoehtoja?
- Taiteellisten tai kulttuuristen esitysten erillisuus ja erityisyys haastetaan nyt usealta taholta
 - representaatiokriittiset prosessifilosofiat ja uusmaterialistiset filosofiat
 - pragmaattiset lähestymistavat humanistisessa ympäristötutkimuksessa (*environmental humanities*): esitysten, käsitysten, merkitysten ja käytäntöjen kietoutumiset ei-inhimillisiin olentoihin, ympäristöihin ja luontosuhteisiin

... vai väylä monitieteiseen menetelmään?

- Ei vastakkainasettelua todellisten puusuhteiden ja niiden kulttuuristen esitysten välillä
 - puusuhteet ihmisten ja puiden kohtaamisissa ja niiden kohtaamisten semioottisissa ja materiaalisissa jäljissä
- Erilaisten aineistojen ja menetelmien jatkuva ristivalotus ja koettelu suhteessa toisiinsa
- Kvantitatiivisin menetelmin todennetaan tiettyjen puu- ja ihmistyyppien yhteyksiä; kvalitatiivisin menetelmin jäsennetään ja arvioidaan kriittisesti näihin tyyppiyhteyksiin liittyviä merkityksiä ja mahdollisuuksia

Lopuksi

- Ihmisten ja puiden suhteet ovat kulttuurisesti, aineellisesti ja kokemuksellisesti moninaisia, ja ne kerrostuvat elettyinä ja esitettyinä osaksi ihmisten ja puiden limittyviä historioita
- Tutkimuksen tehtävä on selvittää näitä suhteita ja hahmottaa ja kommunikoida niitä laajemmin kuin ”yksityisinä” tai ”fiktiivisinä”
- Puusuhteet ympäristösuunnittelun, ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin, kulttuurihistorian ja luontosuhteiden asiana
 - puuestetiikka, kumppanipuut, sisarpuut, henkipuut, puut monilajisen elämän kannattelijoina

Lähteitä

- Emmett, R. S. & Nye, D. E. (2017) *The Environmental Humanities: A Critical Introduction*. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts & London, England.
- Iovino, S. & Oppermann, S. (2014) Introduction: stories come to matter. In Iovino, S. & Oppermann, S. (eds.) *Material Ecocriticism*, 1–17. Indiana University Press, Bloomington & Indianapolis.
- Kirksey, E. & Helmreich, S. (2010) The emergence of multispecies ethnography. *Cultural Anthropology* 25(4) 545–576.
- LeMenager, S. (2017) The humanities after the Anthropocene. In Heise, U. K., Christensen, J. & Niemann, M. (eds.) *The Routledge Companion to the Environmental Humanities*, 473–481. Routledge, London & New York.
- Neimanis, A., Åsberg, C. & Hedrén, J. (2015) Four problems, four directions for environmental humanities: toward critical posthumanities for the anthropocene. *Ethics & the Environment* 20(1) 67–97.
- Oppermann, S. & Iovino, S. (2017) Introduction: the environmental humanities and the challenges of the Anthropocene. In Oppermann, S. & Iovino, S. (eds.) *Environmental Humanities. Voices from the Anthropocene*, 1–21. Rowman & Littlefield, London & New York.
- Sörlin, S. (2012) Environmental humanities: why should biologists interested in the environment take the humanities seriously? *BioScience* 62 788–789.
- Van Dooren, T., Kirksey, E. & Münster, U. (2016) Multispecies studies. Cultivating arts of attentiveness. *Environmental Humanities* 8(1) 1–23.

A close-up photograph of a spruce branch, showing dense, green, needle-like foliage. The needles are arranged in clusters along the brown, textured bark of the branch. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting a forest setting.

Kiitos!